

ՆՈՐ ՌԴԱ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գ/Ն 20 Փարս

Ը ՏՄԸԻ 46 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 46 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1876

Ն. Տ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28 ԹԻԻ 1926

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Նոր Մասնադրութիւնը հրատարակուեցաւ. սա իբրեւ մարդկային գործ որչափ լաւ կողմերն՝ այնչափ ալ յոռի կողմն ունի, ասոր աս վիճակը բաւական է. ուստի իր բոլոր յոռի կողմերովն հանդերձ մեծ պատիւ կը բերէ զայն խմբագրողաց մասնաւոր անոր մէջ շարունակուած անհատական ազատութեանց սկզբանցը համար. երկրին օրէնքը մինչեւ հիմա չէր ներէր որ Մարկոսին կըրած զրկանայք՝ Թորոսը դատախազ կանդի՞ն ներկայ սահմանադրութիւնը այդ իրաւունքը կը չնորհէ հասարակաց, յորմէ եթէ օգտիլ գիտնանք կամ վարժուինք մեծ յառաջդիմութիւն ըրած պիտի ըլլանք երկրին մէջ գործուած զեղծումները բաւական մասին:

Սոյն սահմանադրութեան մէջ տեսնուած վեհապետական այն իրաւունքները՝ որով երեսփոխանական ժողովոյ լուծումը տեղի պիտի ունենայ՝ շատերուն չափազանց երեւցաւ: Բայց անանկ չէ, ամեն սահմանադրական վեհապետ՝ մինչեւ անգամ Ամերիկայի նախագահը այդ իրաւունքը ունի, սակայն այդ իրաւանց գործադրութիւնը խիստ զգուշութեամբ կը ըլլայ. Գալիցի մէջ կամպէթա չէր որ նախագահ թիէրէն երեսփոխանական ժողովոյ լուծումը կը պնդէր. սակայն Պ. Թիէր շատ զգուշութեամբ վարուեցաւ և չորս ժողովոյ նախագահական այդ իրաւունքը զանազան պատճառներ մէջ բերելով. բայց թէ ինչու համար այդ իրաւունքը

տրուած է սահմանադրական վեհապետաց կամ հասարակապետութեան նախագահներուն այդ ուրիշ յողումով մը կը բացատրենք:

Սոյն Սահմանադրութեան մէջ ամեն 30,000 մարդէ մէկ երեսփոխան պիտի ուղարկուէ՝ ընտրութեան եղանակը ետքէն սահմանելու թէ ու թէ ուր. ասիկէ տակաւին չկրնար հասկնալ թէ իւրաքանչիւր 30,000 մասնաւորութեան մէջ պիտի ընտուէ, թէ իւրաքանչիւր ազգաց ընդհանուր թիւը 30,000 ով բաժնելով մասնաւորութիւններ պիտի հանէ, օրինակի համար՝ չդիտցուիր տակաւին թէ Հայոց ազգը միջին հաշուով երկուքէն միլիոն ըմբռնելով պայման պիտի դնէ 30 Հայ երեսփոխան ուղեւ երկրէն այս 30 ըմբռնելով գաւառացի վրայ, (այսպէս հասկնալ միւս ազգաց համար ալ) թէ իւրաքանչիւր գաւառի բնակիչներէն 30,000ի հաշուով անխտիր երեսփոխան պիտի ուղեւ ընտրելու կուգէ Հայ ըլլայ, կուգէ Յոյն, կուգէ մահմետական և այլն՝ կը բաւէ որ ընտրելու Օսմանցի ըլլայ և ընտրելութեան հանգամանքն ունենայ: Ընտրութեան եղանակը՝ որ պիտի հրատարակուի՝ պիտի օրոշէ այս երկու ձեւէն մէկը. ուստի առ այժմ անորոշ թողուած կերելի և այսպէս ըլլալն ալ կրնանք դուշակել այս Սահմանադրութեան հըրատարակութենէն առաջ տաճական լրագրաց մէջ տեսնուած այն հակասական լուրերէն որոյմէ ոմանք կէսը քրիստոնեայ պիտի ըլլայ կըսէին, ուրիշ մեծ մասը մահմետական և իրենց

մէջ չէին կրնար համաձայնիլ: Վկայ է այս ըսածնուս իթթիհաթի և Հաքքէթի մէջ բացուած վեհաքանութիւնը. Հաքքէթի մէկ յողումով Նոս լրագրոյն թշնամական նպատակին ծառայած ըլլալուն առթիւ:

Դիտողութեան արժանի կէտ մ'ալ ընտրելի երեսփոխանաց՝ զիրենք ընտրող գաւառին մէջ բնակութիւն ունենալու պայմանն է՝ որով երեսփոխանաց ամենամեծ մասը գաւառացիներ պիտի ըլլան և որովհետեւ Կ. Պոլիս իբրեւ մայրաքաղաք զատ առանձնաշնորհում մը չունի, ուստի Պոլիսը մէկ միլիոն բնակիչ ունենալ հաշուելով պիտի տայ ընդամենը 20 երեսփոխան և ամբողջ ճաճկաստան՝ առանձնաշնորհեալ գաւառները դուրս ձգելով՝ երբ 23 միլիոն հաշուենք՝ ընդամենը 300 երեսփոխան պիտի ունենանք, այսինքն 480 գաւառացի և 20 Պոլսեցի:

Երեսփոխանը՝ կրնայ օրէնքը զինքն ընտրող գաւառին փոխանորդը չէ, այլ ընդհանուրին. ուստի չզիտցուիր թէ ինչ ըսկըղբամբ կամ տեսութեամբ ընդհանուրին ներկայացուցիչը ընդհանուր ընտրելիներէ առնել պատշաճ չէ դատուել և ընդհանուրին ներկայացուցիչը մասնաւորէն առնել պատշաճ դատուել է:

Ստոյգ է թէ բուն գաւառացին ի մօտայ աւելի լաւ գիտէ իր գաւառին ցաւերը, այսինքն իր մասնաւորութիւնը, սակայն ընդհանրական և հիմնական ցաւերուն վրայ տեղեկութիւն չունի այն, այս տեղեկութիւնը ընդհանրապէս և

ամեն ազգաց մէջ կեդրոնի բնակիչը ունին, վասն զի ամեն գաւառ կեդրոնի կոչուած ըլլալով՝ ամենքն իրենց ցաւերն հոն կ'իմացնեն. և այս կերպով կեդրոնը ամենու ցաւերը լսելով ընդհանրական գաղափար կը շինէ և ընդհանրական դարմաններու վրայ կրնայ խորհուրդներ ունենալ, մինչդեռ գաւառացին բնականապէս միայն զինքը չընկալաւորող սահմանէն անդին գաղափար չկրնար ունենալ. ուրիշ տեսութեամբ մը ալ այս այսպէս. կեդրոնի բնակիչը ամեն տեղ աւելի շատ թերթ ունին և աւելի կը կարդան, մինչդեռ գաւառները հազիւ մէկ թերթ ունին, սահմանադրականութեան մէջ ընթերցումն ճիշդ այն կենսական անունն է՝ ինչպէս է հայն ու ջուրը կենդանութեան, ո'վ որ շատ կը կարդայ՝ նա այնքան շատ կրնայ ծառայել ընդհանրութեան, զի այն չափով ընդարձակ գաղափար կ'ունենայ. արդ գաւառացիք բնականաբար դիւրութիւն չունենալով կեդրոնի բնակչաց չափ թերթ ունենալու և կարդալու՝ բաղդատաբար նուազ գաղափար ունին ընդհանրութեան վրայ:

Սեր երեսփոխանական ժողովը մեր այս ըսածին ճշմարիտ մէկ ապացոյցն ու պատկերն է. հոն կան բաւական երեսփոխաններ որ գաւառացի են, սակայն դեռ մէկը չէ տեսնուած որ ընդհանուրի բնութիւն ունեցող խնդրոյ մը վրայ ատեն նախաձեռնութիւն մը ընէ և կամ խնդրոյ մը հեղինակ հանդիսանալով անոր ընդգիմախօսներուն դէմ իւր պերճախօս ատենա-

բանութեամբը և զօրաւոր վաստերով արդեան կանգնի, այլ այս պաշտօններն Պօլսեցիք կը կատարեն և դաւառացոյց չը կրցած պաշտպանածը անոնք կը պաշտպանեն միշտ յօգուտ ընդհանրութեան. ուրիշ սահմանադրական ազգաց մէջ ալ այսպէս ցուցած է փորձը՝ այն ազգաց որոց հաղորդակցութեան դիւրութիւնը բոլորովին կը պակսի մեր մէջ:

Ինչ և իցէ այսօր տիրող օրէնքն է բնորոշը՝ ընտրող դաւառին բնիկն ըլլալ. ուստի՝ յարգելով այդ օրէնքը սպասելու ենք երեսփոխանական ժողովին դուրսմանը՝ որ անոր մէջ տեղի ունենալիք վիճաբանութիւններէն լմանանք թէ ինչ սկզբան վրայ հիմնուած է այս սեղմումը:

ՕՍՄԱՆՍԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ (Շար ԿԵ՝ ԻԷ- 1923)

77—Երեսփոխանական ժողովոյ նախագահութեան համար՝ երեսփոխանական ժողովը կընտրէ երեք, և երկրորդ ու երրորդ նախագահութեան համար՝ երեքական, ընդ ամենք՝ ինը հոգի. և Սուլթանին ներկայացուելով, անոնց մէջէն մէկը՝ նախագահութեան և երկուքը՝ նախագահի փոխանորդութեանց համար կորոշուին և կը հաստատուին կայսերական հրամանաւ:

78—Երեսփոխանական ժողովոյ նիստերն՝ հրապարակային են, բայց երբ նախարարաց կամ երեսփոխանական ժողովոյ 13 անդամաց կողմանէ կարեւոր խնդրոյ մը վրայ դադարի վիճաբանութիւն առաջարկուի, խորհրդարանին մէջ երեսփոխանք միայն մնալով՝ առաջարկութեան ընդունելութեան կամ մերժման համար մեծագոյն մասին կարծիքը կառնըռի:

79—Երեսփոխանական ժողովոյ բացման ժամանակին մէջ անդամներէն և ոչ մէկը բանաւորութեան և դատաստանի չենթարկուիր, մինչեւ որ ժողովը մեծագոյն մասամբ չորոշէ յանցաւորութեան բաւական պատճառ մը դնուելը, կամ մինչեւ որ յանցանք կամ ոճիր մը գործածած ատեն, և կամ՝ գործիչն անմիջապէս յետոյ չբռնուի:

80—Երեսփոխանական ժողովն՝ վիճաբանութեան ենթարկելով իրենց յանձնուած կանոն

նախան ծրագրերը, անոնցմէ գանձային գործառնութեանց և հիմնական կանոնաց վերաբերեալները կըմերժէ կամ կընդունի և կամ կը բարեփոխէ: Եւ կամ ընդհանուր ծախքը՝ հաշուեկշիւին կանոնին տրամադրութեանց համաձայն, երեսփոխանական ժողովոյ մէջ բացատրութեամբ քննութիւն յետոյ՝ քանակութիւնը նախարարաց հետ կորոշուի. նոյնպէս՝ անոր համապատասխանող հասոյթին խնդիրն ու բաւականութիւնը, և բաշխման ու հայթայթման եղանակը՝ դարձեալ նախարարաց հետ կը սահմանուի:

ԴԱՏԱՐԱՆՔ

81—Ցատկապէս սահմանադրականաց համաձայն՝ պետութեան կողմանէ կարգեալ եւ ձեռքերնին հրովարտու (Պէրաթը շէրիֆ) տրուած դատաւորք անհրաժարելի են. բայց եթէ իրենք հրաժարին՝ կընդունուի Դարձեալ, յատուկ կանոնին տրամադրութիւններէն կախումն ունին՝ դատաւորաց յառաջողութիւնը, ընթացքը, պաշտօններուն փոփոխութիւնը պաշտօնավարութեան հանդիս տըն (թէգայիւտ), և յանցանքով մը դատաւարութեամբ պաշտօնէ ձգուելը: Դատաւորաց ու դատարանաց պաշտօնակալաց համար պէտք եղած հանգամանքն ալ՝ այս կանոնը կը տրամադրէ:

82—Դատարանաց մէջ ամեն տեսակ դատաստան՝ հրապարակու կըլլայ. ազատ է՝ վճիռներուն հրատարակութիւնը, բայց դատարանը՝ կանոնին որոշած պատճառներով կրնայ դադարի տեսնել դատաստանը:

83—Սմեն ոք դատարանին առջեւ, իւր իրաւունքը պաշտպանելու համար կարեւոր համարած օրինակ որ միջոցներն կրնայ ի գործ դնել:

84—Դատարան մը՝ և ոչ մէկ պատճառանք չկրնար մերժել իւր իրաւասութեան վերաբերեալ դատի մը դատաստանը եւ անգամ մը սկսելէն կամ պէտք եղած նախնական քննութեանց ձեռնարկէն յետոյ չկրնար դադարեցնել կամ խափանել ուրիշ բան է՝ երբ ամբաստանողն դատէն ետ քաշուի. բայց պատժոյ վերաբերեալ դատարան մէջ կառավարութեան յատկացեալ իրաւունքն դարձեալ ի գործ կը դրուի ըստ օրինի:

85—Սմեն դատ՝ ձեռնհաս

դատարանաց մէջ կը տեսնուի. անհատներու և կառավարութեան մէջ եղած դատերն ալ՝ հասարակաց դատարաններու կը վերաբերին:

86—Դատարանք ազատ են ամեն տեսակ միջամտութենէ:

87—Շէրիֆ դատերը՝ Շէրիֆի և Նիզամիէի դատերը՝ Նիզամիէի դատարանաց մէջ կ'առնուին:

88—Դատարանաց կարգերը, պարտաւորութիւնք, իրաւասութեանց աստիճաններն ու բաշխմանք, և դատաւորաց վարձատրութիւնք՝ ըստ կանոնաց ի գործ կը դրուին:

89—Որ և է խնդրոյ մը դատին համար, ինչ անունով որ ըլլայ, որոշեալ դատարանէն դուրս արտաքոյ կարգի դատարան կամ վճիռ առաւ արտօնութեամբ յանձնաժողով կաղմել բացարձակապէս անբողոքներէ և սակայն ըստ կանոնի որոշեալ եղանակաւ, քննիչ կարգել և հաստատել կրնայ ըլլալ:

90—Եւ ոչ մէկ դատաւոր չկրնար դատաւորի կերպարանքն վրան ըլլալով պետութեան ուրիշ մէկ թոշակաւոր պաշտօնքն ալ ստանձնել:

91—Պատժական խնդրոյ մէջ հոտարակաց իրաւունքը պաշտպանելու պաշտօն ունեցող ընդհանուր ամբաստանողը (միւտտայի ումումի) պիտի գլուխուին և ասոնց պարտաւորութիւններն ու աստիճանները կ'առնուի պիտի սահմանուին:

ԲԱՐՁՐԱՊՈՅՆ ԱՏԵԱՆ ՏԻՎԱՆԸ ԱՍԻԻ

92—Բարձրագոյն ատենը՝ 30 անգամէ կը բողոքանայ, ասոնց 10ը առաջաժողովոյ, 10ը՝ Շուրայի Տէվլէթի, և 10ը վճռալինջ (թէէմիլ) և վերաքննութեան (իսթինաֆ) դատարանաց նախագահներէն ու անդամներէն քուէով կընտրուին, և ի հարկին կայսերական հրամանաւ կը գումարին աւագաժողովոյ յարկին մէջ:

Սյա ատենին պարտքն ու պաշտօնն է՝ դատել այն անձինքն, որք նախարարաց, վճռալինջ դատարանին նախագահաց ու անդամաց, և Սուլթանին անձին ու իրաւանց դէմ՝ կը շարժին և պետութիւնը վտանգաւոր վիճակի մը ենթարկելու կը նկրտին:

93—Բարձրագոյն ատենը երկուքի կը բաժնուի, մէկը Տայիլի-իթթիհամիյէ (դատաւարատող) և միւրը՝ Տիվանը-հիւքմ

(վճռատու): Սուլթանը կը բողոքանայ ինք անգամէ, որոց երեքը առաջաժողովոյ, երեքը վճռալինջ և վերաքննութեան ատեններու և երեքը Շուրայի Տէվլէթի անդամներէն բարձրագոյն ատենին համար առնուելիք անգամաց մէջէն քուէով կընտրուին:

94—Սյա տայիլին՝ ամբաստանեալ անձանց յանցաւոր ըլլալը կամ չըլլալը կորոշէ երկու երրորդին մեծագոյն մասամբ: Սուլթան տայիլին մէջ գտնելու չկրնար երկրորդին մէջ գտնուիլ:

95—Վճռատու ատենը 24 հոգիէ կը բողոքանայ. 7ը աւագաժողովոյ, 7ը՝ վճռալինջ եւ վերաքննութեան ատեններու, և 7ը Շուրայի Տէվլէթի նախագահներէն ու անդամներէն ըլլալով: Ամբողջ անգամաց երկու երրորդին մեծագոյն մասամբն բացարձակաբար և հաստատեալ կանոնաց համաձայն կը վճռէ՝ Տայիլի-իթթիհամիյէի կողմանէ դատաստանը պէտք ըլլալը որոշուած դատերը: Տէրուած վճիռը՝ անվերաքննելի եւ անջնջելի է:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

96—Պետութեան տրոյց և ոչ մէկն ոչ կը հաստատուի, ոչ կը բաշխուի և ոչ կը հաւաքուի մինչեւ որ կանոնով չ'սահմանուի:

97—Պետութեան պիւտճէն՝ հաւանական (թադրիպիյէ) մուտքն ու ելքը որոշող կանոնն է. այս կանոնին վրայ կը հիմնուի պետութեան տրոյց հաստատուութիւնը և բաշխումն ու հաւաքումը:

98—Պիւտճէն, այսինքն՝ ընդհանուր հաւասարակշռութեան կանոնը՝ ընդհանուր ժողովոյ մէջ յօգուած առ յօգուած կը քննուի և կընդունուի: Հաւանական (մուլմիլիէ) մուլից և ելից մանրամասնութիւնը պարունակող կցեալ ցուցակներն (ճէտիլէ), ըստ կանոնի որոշեալ օրինակին համաձայն, հաստատուոյ՝ գլխոյ և այլ եւ այլ յօդուածոց բաժնուած ըլլալով՝ ասոնց վիճաբանութիւնն ալ դուրս առ դուրս կըլլայ:

99—Ընդհանուր հաւասարակշռութեան կանոնը՝ որ տարուոյն որ կը վերաբերի, նոյն տարուոյն մէջ կարենալ գործադրելու համար ծրագրեր երեսփոխանական ժողովոյն կը տրուի:

քննահանուր ժողովը բացուելուն պէս :

400—Մինչեւ որ յատուկ կա- նոնսով մը չորոշուի՝ քննահանուր հաշուեկշռէն դուրս ծախք չը- լար պետութեան գանձէն :

Շարունակելի

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳՐԻԶ ԵՒ ՍՈՒՐ

ԽԵ

ՍՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏ ՌՈՒՄԻՆԵԱՆ

5 ԳԵԿԱՆԱՔԵՐ, 1876

Մի բառ կուզեմ արտասա- նել տապանիդ վրայ :

Հաղիւ մի ամի մէջ, երեք հոյակապ և սիրելի էակներ հո- ղին կը յանձնեմ, և երիտասարդ հոգին, ում գուցէ վայելուչ էին սիւսիկ երգեր վարդերի վրայ, բոլի վայելանքեր կ'արձակէ գե- րեզմանէ գերեզման :

Ո՛ր ուսնեան, ճակատդ ծածկուած է միւլուսապսակով ուր կը ցոլան երեք սասուններ, դիտութիւն, բանաստեղծու- թիւն և իմաստասիրութիւն : Գու ամբիժ նշոյններով կը փայ- լին աղբային տապարէզին մէջ և գրական ասպարէզին մէջ :

Ազգային ասպարէզին մէջ, դու մին ես այն վսեմ գլուխնե- րէ որք տամնամայ ճիգերէ յետոյ 1860ի յեղափոխումն յը- զայան, հայ ազգի սահմանադ- րական կենցաղին մէջ օրհնադիրի կոչում ունեցար դու . ազգա- յին ժողովների նետորն հան- գիտացար, և քո բերան, 'ղոր մահն անշունչ է թողած, ամ- բողջ նիստեր գրաւած է իւր պերճախօս ձայնի տակ, 'ղոր կը սոյառաղներ մի անգիմադրելի արամաբանութիւն :

Գրական ասպարէզին մէջ, դու մին ես այն կորովի հեղի- նակներէ որք քաջացան գրօջ պարզել անցեալին դէմ, ժողո- վրդային լեզուի վեհապետու- թիւնն հռչակելով, քնտրողական դպրոցի նահապետն ես դու . որպէս ամեն բարեկարգիչ, հա- լածանք կրեցիր, դու, երկաթէ աշխարհաբարեան, որ կինեղերի արիւն ունէիր երակիդ մէջ, այլ մահն ահա մի օգոտապառ վե- հութիւն կը դրոշմէ երեսիդ վրայ և ամթահար կը ցնդին թշնամի և թշնամանք :

Ներքին կեանքիդ մէջ, 'ղոր կը դեղաղարդէր մի կոյս ճա- կատ, ֆուսնասի մի խարտեաշ աստղին տակ ծլած, դու անմա- լար սիրտ, ծաղիկ սիրտ և լոյս

հոգի ունեցար թիշիկ էիր, այլ մի բիշիկ որ դեղաղարդէ աւելի գիրք է դրած : Գգէպարար և անմուսայ գիրքեր : Կեանքի ձմեռին մէջ էիր արդէն, այլ հոգիդ մի եղանակ միայն կը ճանաչէր, յաւիտենական դա- բուն : Խանդով կը յարէիր միշտ դեղնեղիկին և վսեմին . խեղօի, լամառգիւնի, Միւսէի և Պայրճի մեծաշուք էջերին առջև, կ'ար- բէր քո սիրտ և կ'արտասուէին քո աչքեր : Թէ արձանագործ լինէիր, յոյն արուեստի ուղիւ գիծերն պիտի արտագործէիր. թէ նկարիչ լինէիր, հռոմէական ար- ուեստի մարդու կտաներն տի- տի արտագործէիր : Ունէիր ճա- չակ, ունէիր չափ և ունէիր ներ- գաշնակութիւն :

Արդէն 1866ին, մի նամա- կիդ մէջ առ Օտեան 'ղոր պիտի սիրած ես միշտ, կ'ասէիր. 'ի'նչ պէս չ'ըլլամ առանձնամոլ, երբ կամուրջէն անցնիմ ու դառնամ ու այն խուժանին մէջ ձեռք մը չ'եղայ ձեռքս սեղմելու, ձայն մը ձայնիս և սիրտ մը ոք- տիս պատասխանելու : Շատ էն մարդիկ լայն է աշխարհս, մար- դիկ, աշխարհ, երկինք տաղ- տուկ էն աչքիս, չը գիտեմ ինչ է ուղածս, սա կ'ըզամ որ հոգ- ւոյս նեղ կը թռի իր ջնջին ծը- րարը և զանի պատուել կը փու- թայ. բան մը չ'եմ տեսներ որ 'ղիս գրօնէ, բան մը որ 'ղիս աշ- խարհիս յարէ. չիք մօտս բա- րեկամ մը որում սիրտ բանամ : մարդոց արհամարհոտ ծիծաղին նիւթ չը տալու համար այո՛ մարդոց կէ հեռի և դուցէ վայ- րենացեալ ես միւս եւս անբախտ կոչեալ ի սեղան կենին՝ շիրմին հանգիտող կ'ըսպասեմ . . .

Հանգչէ՛ անխուով, ո՛ր հայր և վարպետ, հանճարդ կոթող պի- տի կանգնի տապանիդ վրայ, և ապագայն, որ հաւատն կուրծքդ կը վառէր, դափնիներ պիտի հիւսէ անմահ յիշատակիդ :

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԵՆՈՒՅՈՒՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՌՈՒՄԻՆԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴՈՑ

Ազգային կերակրորեայ վար- ժարանաց համար՝ կեդրոնական վարչութեան Ուսումնական խոր- հրդոյ կողմէ հրահանգ մը պատ- րաստուած, և նոյն հրահանգը Ազգային վարչութեան խառն ժողովոյ Նոյեմբերի 12ի նիստին մէջ հաստատուելով՝ դորձադ- րութիւնը հրամայուած է :

Այս հրահանգը կիրականոր-

եայ վարժարանաց ուղղութեան ու ընթացքը կը սահմանէ, և բառնալով այն անտեղութիւն- ներն՝ որոնք երբեմնակի կը պա- տահէին այս տեսակ դաստի- սութեանց առթիւ, կիրականոր- եայ վարժարանաց դպրութիւնը կատարելէ, կանոնաւորութեան վերածելով՝ թէ դաստիստու- թիւններն և թէ հրապարակա- խօսութիւնները, որոնք ի հարկէ աղբային յառաջդիմութեան ոչ նուաղ օգտակար են, երբ ի- բենց յատկանիշը պահեն և բուն նպատակէն չղարտուին :

Կեդրոնական վարչութեան Ուսումնական խորհուրդն այդ- տպագիր հրահանգէն յուղար- կելով Մայրաքաղաքիս բոլոր թաղական խորհրդոց և Գաւա- ուսկան վարչութեանց, հրաւի- րած է զանոնք, որ նոյն հրա- հանգն իբրեւ կանոն բռնեն կի- րականորեայ վարժարանաց մա- սին, և ուր որ կիրականորեայ վարժարան բացուած կայ ար- դէն, հրահանգին դժած ըն- թացից մէջ դնեն :

Արդ՝ Ուսումնական խոր- հուրդն իւր այս անօրէնութիւ- նն, ինչպէս նաեւ յիշեալ հը- րահանգին մէկ օրինակը կը հը- րատարակէ ի տեղեկութիւն ազգիս և ուսումնասէր ազգայ- նոց :

11 ԴԵԿՏ. 1876

Պատրիարքարան Հայոց

Կ. ՊՈԼԻԱ

Երէկ Այվատեան Էֆէնտիի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ : Պօ- սոյ քահանայից դասը վարդա- պետ և բոլոր եպիսկոպոսունք ու Ս. Պատրիարք հայրը ներկայ էին, Գեր. Իլմիրեան Ս. Պա- տարագ մատոյց և հանգուցե- լոյն կենսադրութիւնն ըրաւ իր քարոզին մէջ . յետ աւարտման Ս. Պատարագին Ս. Պատմարք հայրը խիստ աղբու քարոզ մը խօսեցաւ, որոյ մէջ հանգուցե- ալը պարզապէս ճշմարտու- թեան նահատակ և ոչ-ոսհմա- նագրականութեան վերջին զոհը անուանեց, յետոյ անհամար բազմութեամբ դադաղը երեսը բաց եկեղեցիէն դուրս հան- ւելով անոր շուրջը սարսափելի անձրեւին տակ թափօր մ'ընե- լէն վերջը դարձեալ եկեղեցի բերուեցաւ : Այս անգամ Գեր. Խորէն սրբազան խիստ աղբու քարոզ մը խօսեցաւ հանգուցե- ալը նահատակ անուանելով. անկէ վերջը ի դիմաց ժողովրդ-

եան Գասպար Զերալ Էֆէնտի տառնաբանութիւն մը ըրաւ եւ դամբանական հանդէսը աւար- տեցաւ :

Յիշատակութեան արժանի է Ս. Պատրիարք հօր և Գեր. Խո- րէն սրբազանի այն աղբու յոր- դորը, որով հանգուցելոյն ըն- տանեաց և որբոց հանգանա- կութիւնմը բանալ աղբին պարտ- քը կը համարէին : Գոհ և շնոր- հակալ ենք որ քարակեօղեան Մեծ. Գրիգոր Էֆէնտի և Մեծ. Հալաճեան Բարսեղ Էֆէնտի և Կիւմիշկերտանեան Էֆէնտի ի- բենց վրայ աւին այս դործին հանգանակութեան և գանձա- պետութեան հոգը, որոց ա- նուններն կը բաւէ համազելու թէ արդիւնքը գոհացուցիչ պի- տի ըլլայ :

Ժողովուրդը ի պատիւ հան- գուցելոյն մահաբազրութեամբ մը խնդրեց որ հանգուցեալը Ղալաթիոյ եկեղեցին ամփոփ- ուի : Ս. Պատրիարք հայրը խոս- տացաւ խառն ժողովով պէտք եղածը տնօրինել, որով հան- գուցելոյն մարմինը անթաղ մը- նաց երէկ իրիկուն և այսօր պի- տի թաղուի Ղալաթիոյ եկեղե- ցին :

Այս առտու լսեցինք որ յե- տոյ ժողովուրդը ստիպելով եւ Տ. Եղիշէ քահանայն ալ թաղման հանդէսը կատարելով Ղալաթիոյ եկեղեցին թաղեր է : Ֆէթ ա քօմբլի :

Վսեմ. Օտեան Էֆէնտի ե- րեքշաբթի օր մասնաւոր պաշ- տօնով Եւրոպա դնաց . սա- կայն պաշտօնին ինչ ըլլալը յայտ- նուած չէ :

— Եէնի Բազարի միւթեսարը- ֆութեան եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ Սերիլիացիք նոյն տեղը եկեր և երկու քը- րիստոնեայէ չորս հօխայ ոսկի են ուղեր, մարդը չկարենալ տալուն համար զինքը կապեր և տաք երկաթով գլխուն զարկեր են . յետոյ 150 մահարի ոսկի առնելով փախեր են :

Ա Ջ Գ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐՆ

Կը գտնուի բոլոր գրավաճա- ուաց խանութները, լրագրա- վաճառաց քով, Պէյօղլու լրա- րագիր ծախող ծխալաճառաց խանութները, Ղալաթիոյ եկե- ղեցւոյ բանկայը. Պաղչէ գալու ջրավաճառ Պօղոս աղայի խա- նութը Բիզա փաշա խան Պար- տիզպանեանի տպարանը, և լը- րագրոյս գրասենեակը՝ Ալաճա մամ խալիլ խան :

Գին 2 դրուչ

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիեննայի մէջ թէպէտ լինուի օն պէշ սէնէ մուգատտէմ տիրութեան ալիք վէ պիր չօդ Եւրոպայ խառն թախանէլէրոտէ բրօվա իթմիշ օւլան տօթթօր Մարքեր՝ պու տէֆա Պէշիքթաշտա բաշա մահալէսինտէ Բուժ քիլիսէսի գարչընտա 4 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ 3-Յէ բաղարտան մատտա ֆադիր խաթալարա մէճճանէն պադաճադ տըր :

Բաղար իրթէսի , չարչամպա վէ ճուճաա կիւնէրի սաաթ 7-Յա գատար թագալմտէ Պաթիր-վիլ Եճղախանէսինտէ , վէ սալը վէ բէրչէմպէ վէ ճուճաա իրթէսի կիւնէրի Գալաթաաա վօյվօտա սօգաղընտա Բօլօնէլ Եճղախանէսինտէ սաաթ 7-Յա գատար պուլունուպ հէր նէվի խաթալարա պադաճադ տըր :

Պունտան մատտա վադըթ-լարտա պալէստէ ղիքր օլունան խանէսինտէ պուլունուր :

Միւսայիլէյս տօթթօր , ճէրահլըգ վէ Եպէլըք վէ րահիմ իւֆիւնէթի , գանլը վէ գուրու պասուր , սթթմա , կէօյիւս , տէրի խաթալըղը , ֆրէնիլի վէ օնտան գալմա գուլադ , պուրուն կէօզ վէ րահիմ վէ Եպէլըրի նէ գատար էսկի օլա բէհրիլիլ ազ վադըթ դադընտա տէֆի տէճէք , վէ պէլ սօուգուգ Եէնի վէ էսկի քէնտի ալէաթընտա օն տէֆատա տէֆ իտէճէյիլի իւլան կլէր :

Գեկտ. 9

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՆՍՆ ՄԱՐԻՕՆ ՏՐԼՈՐՄԻ Խ Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ա Ն Ք Ը ԿԱՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ Հեղինակ

ՔԵՐԵՆ ՏՐ ՄԵՐԳՈՒՐՅ

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Չիլին կիրէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս . Ղ . և Եաղմաճեան գրատունը գին 2 ֆրանք :

Ամբողջ գործը 2 հատորէ պիտի բաղկանայ :

ՏՕՔԹՕՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Վիայեալ բժիշկն որ մասնաւոր հմտութիւն ունի կուրծքի և թոքային ախտերու , աչացաւի , խոյրի (սքլաճա) և գաղիւս կան ախտի . նաև կատարեալ վիրաբոյժ ամեն ճիւղերու մէջ : Կը ծանուցանէ արգոյ հա-

սարակութեան որ ամեն հինգ շաբթի և շաբաթ օրերը ժամը 4էն մինչև 9 հիւանդներն ընդու-նելու պատրաստ պիտի ըլլայ թօր-գաբուի Եպէ փողոցը թիւ 2 տանը մէջ :

Խալ երկուշաբթի օրերը ժամը 3էն մինչև 9 իրեն դիմող աղքատիկ հիւանդները ձրիապէս պիտի նայի , միւսոյն թաղին մէջ Եսկի սալըբաղար ճատտէսի թիւ 94 Պ . Նիքօլաքիի գեղարանը : Գեկտ. 22

ԲԱՐԻՉՆ ԵՍԱՄԵՐԻԿԱՅ

ԳՈՐԾ Է . ԼԱՊՈՒԼԷՅԻ

Այս եղական գործին երկրորդ և վերջին հատորն ալ իդմիրի Տէտէեան տպարանէն հասած ըլլալով , կը գտնուի Եէնի ճամի փողոց , Չիլինկիրէր ճատտէսի , թիւ 8 , Ս . Ղ . և Եաղմաճեան գրատունը :

Գին 2 ֆրանք :

Պ . ՏՐ ԳԱՄՕՐ

Թարգմանեց Գ . Չիլինկիրեան

Հրատարակիչն Տէպէնա

Կը ծախուի Ս . Ղ . և Եաղմաճեան գրատունը :

Գին 1 ֆրանք 30 սանդիմ :

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՐԻ

ԲԱՆԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Թարգմանեց

ՕՐԻՈՐԴ Փ . ԳԵՈՐԳԵԱՆ

Կը ծախուի Եէնի-ճամի փողոց Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս . Ղ . և Եաղմաճեան գրատունը գին մէկ ֆրանք :

Թէ մայրաքաղաքիս մէջ և թէ գաւառները , վարժարաններու մէջ երաժշտութեան և կառավարչութեան պաշտօն վարելու յանձն առնող արժանաւոր և վկայեալ անձ մը կայ պատրաստ : Ուղողը կրնայ լրացողոյս գրասենեակէն խեղեկանալ :

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանքնտա խաթ գաթտա 21 նիւմէրօլու օտաաա հաֆթատա հէր կիւն Եօյլէնտէն սօնրա թալիպ օլանլարա իրան լէտաֆէթ պէյանը թիւրքի թալիմ վէ շակիրտանը հէր վէճհլէ խօշնուա իտէճէք տիր :

ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն լեզուէ գործածուած գրեանք կը գտնուի ու կը վաճառուին Ուղուն Չարչը Գիլիտ խանի կարգը թիւ 360 խանութը :

Գնումները ժամը 4 և 1/2 էն 6 և 8 1/2 էն 11 կըլլան :

ՏՕՔԹԵՕՐ ՃԷԼԱԼ

Մասնաւոր դարմանիչ Սրեախալիթ Գաղիական ախտի և նոյն կամ որ և է պատճառաւ ծագում առած ամբողջ ծընընդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց :

Ինչպէս ծանուցինք , Տօթթէօն ճէլալին թէ իւր աշակերտութեան ժամանակ և թէ վրկայեալ բժիշկ անուանուեցին վերջը մասնաւոր ուսումն քրած ըլլալը թէ Գաղիական և թէ ուրիշ որ և է տեսակ ծննդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց ճիւղերուն մէջ , և որուն այս մասին ունեցած ճարտարութիւնը շատերուն ծանօթ ըլլալն գիտնալով , կը ծանուցանենք Արգոյ Հասարակութեան , որ ամեն կիրակի , երեքշաբթի , հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդներ պիտի ընդունի իւր բնակարանը որ է Բերայ թարապալի ճատտէսի թիւ 117 և ամեն երկուշաբթի , չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 9ը Պահճէգաբու Համիտիյէ թիւլպէլին գէմի կարգը իքի գաբուլու Սինապեան վիլլէն Եֆենտիի գեղարանը թիւ 32 :

ԳԵՐԱԿԱՆ

430 պատկեր , 48 երեսէ բաղկացեալ ընտիր թղթով և կաղմեալ . կեդրոնատեղին է Չարդարեան գործարան Կ . Պօլիս Սալթան Համամ թիւ 14 կը գտնուի նաև ամեն գրաւաճառաց քով : Գին 40 վարայ : Գպրոցաց համար հարկւրին 10 ղեղլ :

Աղգ . Հիւանդանոցի ներքին բժիշկ Տօթթօր Գաբրիէլ Եֆէնտի Նահապետեան , այսուհետև ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը 6էն 8 Սամաթիա իմրահօրը թօգալթեան Պ . Գաբրիէլի գեղարանը , և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ . Ճիւլանաքիին գեղարանը , նաև Հիւանդանոց իրեն գիմող աղ-

քատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն ձրի նայիլու պատրաստ ըլլալը կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱՐՈՒՄԾ

Փարիզի բժշկական ակադեմիային ծրագրին համեմատ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԾ

Երկրորդական և վարժապետական դպրոցներու մէջ :

ՀԷԼԷԼ

ՆԵՔՏԱՐ ԺՈՐԺ

Բժիշկ և վարժապետ բնական գիտութեանց , անդամ այլևայլ գիտական ընկերութեանց , և ըն-

թ . բժմանց

Ս . ԻԹՄԷԲՃԵԱՆ

192 միջակ ութամալ երեսներէ բաղկացեալ հասառօտ բայց ամբողջ գիրք մ'է այս , որ ամեն կարգի և հասակի մարդոց ալ հասկանալի է իւր պարզութեամբ և յստակութեամբ : Կը վաճառուի ամեն գրաւաճառաց քով , գինն է մէկ քառորդ Մէճիւլիյէ :

Գպրոցներու համար հարկւրին տասն ղեղլ կըլլայ :

ՊԱՏԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՐՈՍ ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ

Բիգա-փաշա խանքիս 1

Վիամգրատունն պատրաստ է ամեն տեսակ այլաառում , հասցէ և վաճառականականու հաշուական խորագրեր խիստ յարգարուն ընտիր և փայլուն ձեւով շինելու գիւրագին եղանակաւ :

Վիամգրատունն կը խոստանայ իրենդիմող յաճախորդները կարելի եղածին չափ գօհ ընել . և արդէն վիամգրատան տնօրէնը ճանչցողները , բաւական է որ բարեկատար կան ճաշակի տէր ըլլան կը վկայեն թէ աղնին ու գեղեցիկը կատարեալպէս կըրնան դառնել :

Ուղողը ապաա է անձամբ վիամգրատունն գիմել և ինքնին ստուգել ու համազուելու այս ամէնուն ճշմարտութեանը :

ԽՄԲԱՐՈՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻՆԱՏՈՒ ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ . ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ԵՈՒՍՈՒՔԵԱՆ իսան վերի յարկ թիւ 7